

Η ζωή της ησυχίας στο πέλαγος της Θείας Χάριτος

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=83590>]

Η ασκημένη ύπαρξη του ασκητή-φορέα αυτής της επιθυμητότητας παραμένει αλώβητη από πάθη και αγωνία φόβο θανάτου. Από το ανεξιχνίαστο βάθος της αναβλύζει κάλλος ιλαρό, πυρακτωμένο από την «άκρα ταπείνωση» του Χριστού. Ο ησυχαστής φιλιώθηκε τόσο πολύ με το μυστήριο, που το τελευταίο του αποκαλύφθηκε και τον έντυσε με κάλλος. Έγινε όλος κάλλος, αλλά τι κάλλος; Τι είναι αυτό που ακτινοβολεί; Είναι η απεραντοσύνη της αθανασίας, που σε γεμίζει κι εσένα ελευθερία. Η κτιστότητα έχει υποχωρήσει έναντι της λαμπρότητας του μακαρίου κάλλους. «*Των μεν ουν αγίων η θεοειδής του Πνεύματος εικών από του νυν ένδον ώσπερ εντυπωθείσα και το σώμα θεοειδές έξω και ουράνιον απεργάζεται* » λέγει ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής (Πόποβιτς 1992, 168). Από τούδε φέρει επάνω του ο ησυχαστής αυτό που ο ίδιος άγιος ονομάζει «*καλλονή λαμπρότητος και ωραιότητος ουρανίου*» (ό.π.α.). Μια νέα πραγματικότητα καταυγάζει, αφού ισχύει αυτό που ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος τονίζει για τη γνώση: «*τα αρχαία παρήλθε, γέγονε καινά τα πάντα*» (ό.π.α., 193). Κυριαρχεί η «*Θεία Ειρήνη*», οι αντιφάσεις του χρόνου και του χώρου δεν είναι θανατηφόρες (ό.π.α.).



Ο ησυχαστής δεν είναι ούτε ένα εμπερίστατο ον, ούτε υπεράνθρωπος. Αλλά ούτε και προβάλλει έναν κοινό πρότυπο βίου για όλους τους θνητούς. Αυτό που αδιαφιλονίκητα προβάλλει είναι οι δυνατότητες του ανθρώπου όχι να έχει οράματα (πολύ της μόδας ήταν πάντα η έννοια αυτή), αλλά να διαθέτει τη σωματικότητά του στην υπηρεσία του ακτίστου κάλλους! Ενός κάλλους που δεν το δημιουργεί η φύση, αφού είναι ανίκανη να το φτιάξει, ενδημεί όμως σε όλη την κτίση ως ποίημα Θεού. Δεν το φτιάχνει η επαγγελματίας αισθητικός, ούτε και ο ευρηματικός καλλιτέχνης. Είναι κάλλος που κρατάει τον άνθρωπο στην αντίπερα της επαληθευσιμότητας και της θέλησης για δύναμη όχθης, στη χώρα της μη αναγωγιμότητας. Εκεί, στη χώρα του έρωτα, υπέρ κάθε έρωτα, της επιθυμητότητας υπέρ πάσαν επιθυμία, πρωταρχικό ρόλο δεν έχει η κάθε μία αίσθηση ξεχωριστά, αλλά η σύνολη σωματικότητα. Και γι' αυτό εξάλλου ο ασκητής ακούει με τα μάτια και βλέπει με τα αυτιά, οσφρύζεται το γλυκύ και γεύεται την ευωδία. Και για να μην ξεχνάμε την ποίηση του Ελύτη: «άκου, άκου ομορφιά»(Ελεγείο του Gruningen).

Εάν ορισμένοι ησυχαστές έχουν τη Χάρη κρυφή, δεν είναι δική τους επιλογή, δεν είναι μοναδικοί, ούτε εξάλλου οι ίδιοι πιστεύουν κάτι τέτοιο για τον εαυτό τους. Ούτε είναι δική τους επιλογή να δείχνουν τη Χάρη. Ο καθένας όμως από εμάς είναι συνόμιλος τους και έχει το μερίδιο συναιτιότητας- σε ένα αποτέλεσμα «χωρίς» αίτιο!- που του αναλογεί: οφείλει να αναλάβει αυτό το μερίδιο από τη ζωή του ησυχαστή και να συν-αλλοιωθεί μαζί του κατανοώντας το μέχρις ενός σημείου, όχι γνωρίζοντάς το. Το κάλλος αυτό δεν είναι ένα αντι-κείμενο, ούτε ένα θέαμα προς

απόλαυση, αλλά μια κατάσταση, που σε κάνει να μεταστοιχειώνεις τις επιθυμίες σε δοξολογία. Διαδικασία ασφαλώς επισφαλής, αφού δεν υπάρχει εδώ μέθοδος προσέγγισης. Αν υπήρχε κάποια, σίγουρα θα τις ακρωτηρίαζε. Υπάρχει όμως η αλλοιωμένη οντότητα του ησυχαστή που σε συν-αναλλοιώνει και δεν βλέπεις απλώς κάποιο «ατεμάχιστο» κάλλος, αλλά μετέχεις σε αυτό ανακτώντας κάτι από την ανακτημένη, μέχρι αφέλειας, παιδικότητά του και μεταλλάσσεις τότε με τη σειρά σου τον εαυτό σου. Γίνεσαι όλος επιθυμία, γιατί δεν έχεις καμία, γίνεσαι ολάκαιρος μακάριο κάλλος

Πολλοί, ενδεχομένως, διαβάζοντας το βιβλίο του π. Εφραίμ ίσως σκανδαλισθούν, θεωρώντας ότι ο γέροντας Ιωσήφ ήταν, ως θιασώτης εξοντωτικής άσκησης, σωματοκτόνος. Ίσως οι πιο θεωρητικοί θα πουν ότι διακατεχόταν από την πλατωνική ή την πλωτινική, και την εν γένει αρχαιοελληνική, αντίληψη, την απαξιωτική για το σώμα. Ο Γέροντας Ιωσήφ, όμως, ήταν σύμφωνα με την πατερική παράδοση, όπως π.χ. εκφράζεται από τον άγιο Μάξιμο, έμψυχο σώμα και ένσωμη ψυχή, ήτοι ένας, *τη ευδοκία του Θεού*, ψυχοσωματικός άνθρωπος, που αγιάζει όντας ουσιωμένος από το Θεό. Φέρει επάνω στο σώμα του τον άκτιστο προαιώνιο λόγο του Θεού. Στον πυρήνα του σώματός του έχει ψήγματα θείας λογικότητας. Συνεπώς, είναι προπρωτικός ως προς τη φύση του, όχι όμως σε σχέση με ένα χαμένο παρελθόν, αλλά ως μέτοχος των Εσχάτων. Είναι ένα όλος. Η σχέση σώματος και ψυχής είναι άρρηκτη οντολογική σχέση, όπου *«ουκ ἔστιν οὖν ὅλως σώμα δυνατόν ἢ ψυχὴν ευρεῖν ἢ λέγειν ἀσχετον»*(ό.π.α., 168).

Το άκτιστο-μακάριο κάλλος του ησυχαστή αντλείται από τη Χάρη και καταφάσκει στην σωματικότητά του. Το σώμα του ασκητή δεν τιμωρείται, ακόμα και όταν ο ίδιος αυτομαστιγώνεται. Δεν πρόκειται για συναίσθηση ενοχών. Η αστοχία του όλου Είναι του είναι που τον θλίβει και η συνείδησή του τον ελέγχει, καθώς διαπιστώνει αυτή την αστοχία. Δεν πρόκειται για επιβολή προκαθορισμένων ποινών επί τελεσμένων αμαρτημάτων. Το σώμα του, περιέχον θείας βουλής, δεν είναι χημικές ουσίες, αλλά θεουργημένο με τη θεία λαμπρότητα, με την, κατά τον ανωτέρω άγιο, *«θείαν της μακαρίας δόξης λαμπρότητα, μεθ' ἣν ουκ ἔστι τι επινοήσαι λαμπρότερον ἢ υψηλότερον»*(ό.π.α.,170).

Εξ αυτού του λόγου είναι σώμα ταγμένο να διατηρεί το θείο άκτιστο-μακάριο-αθάνατο κάλλος. Αυτό το πετυχαίνει λογικοποιημένο (ό.π.α.,172 κ.εξ.), ήτοι αγιασμένο, θεωμένο με τη Χάρη, ικανό για αθανασία, συνεπώς πανωραίο. Το σώμα λαμβάνει το άκτιστο κάλλος, επειδή και αυτό πάσχει μαζί με τις αισθήσεις τα *«μακάρια θεία πάθη»*(άγιος Νικόδημος)(ό.π.α.329). Ο ησυχαστής είναι ένας εξαιρετικά λογικός άνθρωπος. Έχει τα ένστικτά του ως άνθρωπος, έχει τις ανάγκες της φύσης του, αλλά δεν τις αφήνει ανεξέλεγκτες. Βάζει θεληματικά μπροστά τη λογική του, με αυτή λέει όχι στο παράλογο, με τον ιδρώτα της

άσκησής του και τη λογική του χαλιναγωγεί τα πάθη του. Διαπιστώνει τις εσωτερικές του αντιφάσεις και τις αστοχίες που του στερούν τη Χάρη. Δεν ανέχεται ένα αντιφατικό σώμα, πασχίζει να το διατηρήσει ενωμένο με το μακάριο κάλλος.

Ουδεμία σχέση έχει αυτή η στάση με μαζοχισμούς. Απόγνωση νοιώθει, που λοξεύει το εν κοινωνία γίγνεσθαι προς τα έσχατα, απόγνωση επειδή υπονομεύεται η ακτιστοποίησή του(ό.π.α.). «Ο Θεός Λόγος φωτίζει το σώμα, ενώ το σύγχρονο αφώτιστο σώμα παραπαίει μέσα στο σκοτεινό ναρκισσισμό του»(ό.π.α.,182). Το σώμα και η ψυχή του ησυχαστή είναι ταγμένα να διατηρούν το μακάριο κάλλος, να το εκπέμπουν και να το πολλαπλασιάζουν. Παράδειγμα συνιστά ο π. Πορφύριος (δες: αρχ.Γοντικάκης ό.π.α., 2005).

[Συνεχίζεται]